

Trzeci List Jana

Przekład z greki · tekst bazowy SBLGNT · 15 wersetów · 17 przypisów · 5 udokumentowanych decyzji

O KSIĘDZE — ZAMYŚL AUTORA I FILOZOFIA CZYTANIA

Zamysł autora — jak go rozumiemy

Rewers 2 Listu Jana: tam próg domu zamykał się przed zwodzicielami — tu te same drzwi otwierają się szeroko. Starszy chwali Gajusa za przyjmowanie braci, „i to obcych” (w. 5): wędrownych głosicieli, którzy „dla Imienia wyruszyli, nie biorąc nic od pogan” (w. 7). Gościć takich to nie uprzejmość, lecz udział w ich dziele — „abyśmy stawali się współpracownikami prawdy” (w. 8). Na drugim biegunie stoi Diotrefes, „który lubi być pierwszy” (w. 9) — jego problemem nie jest herezja, lecz władza: nie przyjmuje braci, a przyjmujących wyrzuca z kościoła (w. 10).

Jak tę księgę czytamy

To najbardziej domowy tekst Nowego Testamentu: imiona, zdrowie (w. 2), podróże, konflikt o to, kto rządzi — okno na codzienność realnej wspólnoty u schyłku pierwszego wieku, i tak go czytamy. Razem z 2 J tworzy parę ćwiczeń z jednych drzwi: kiedy je zamknąć (fałszywa nauka), a kiedy otworzyć (bracia prawdy) — obu listów trzeba do kompletu. Dobro i zło w w. 11 to test naśladowania: „kto czyni dobro, z Boga jest” — język spójny z 1 J i tak samo u nas oddany.

Kto, do kogo, kiedy — i budowa

Znów „Starszy”, bez imienia — ten sam głos, co w 1 i 2 J; adresatem Gajus, poza tym Demetriusz z dobrym świadectwem (w. 12) i Diotrefes. Budowa: Gajus i goszczenie braci (1–8), Diotrefes (9–10), Demetriusz (11–12), i zakończenie, które brzmi jak Janowe echo słów Jezusa: „pozdrawiają cię przyjaciele; pozdrów przyjaciół po imieniu” (w. 15).

Odsyłacze w tekście prowadzą do przypisów u dołu strony: **tn** przekładowe (uzasadnienie wyboru słowa lub składni), **tc** tekstowe (różnice między wydaniem tekstu greckiego), **sn** studyjne (tło historyczne i znaczenie). Słowa dodane w przekładzie, których nie ma w grece, oznaczono *kursywą*. Tam, gdzie testy zrozumienia pokazały, że dosłowność myli, przypis oznaczony ° mówi to samo prościej (wydanie czytelnicze); fragmenty różniące się między wydaniem są podkreślane kropkami — w tekście i w przypisie. Nagłówki perykop pochodzą od tłumacza. Wydanie czytelnicze, grecki tekst werset po wersecie i pełny zapis decyzji tłumacza — na stronie <https://przekladotwarty.pl>. Stan tekstu: 2026-07-23.

Za każdym wersem stoi ta sama praca: tekst krytyczny SBLGNT wraz z aparatem wariantów, morfologia i składnia każdego greckiego słowa, leksykony, Septuaginta i tekst hebrajski przy cytatach ze Starego Testamentu, porównanie z dawnymi i współczesnymi przekładami — a potem rundy kontroli językowej, redakcja całej księgi i testy zrozumienia sprawdzane na kimś, kto tego przekładu nie zna. Tę pracę wykonuje sztuczna inteligencja — i przy takim warsztacie jest w niej dokładniejsza niż człowiek: sprawdza w źródłach każde słowo, nie tylko te trudne; przy trzysetnym wersecie jest tak samo uważna jak przy pierwszym; widzi naraz całą księgę i księgi obok niej, więc to samo greckie słowo oddaje spójnie, a echa Starego Testamentu rozpoznaje; a argumenty waży bez przywiązania do szkoły czy tradycji. Człowiek prowadzi warsztat i odpowiada za wynik: ustala zasady, czyta, kwestionuje i decyduje, kiedy tekst jest gotowy. A ostatnie słowo ma czytelnik: jeśli coś zgrzyta, myli albo masz lepsze rozwiązanie — napisz: redakcja@przekladotwarty.pl. Przyjęte poprawki trafiają do tekstu i do jawnego zapisu decyzji.

Od innych polskich przekładów to wydanie różni się tym, że nie prosi o zaufanie na słowo: każdą trudną

decyzję pokazuje wraz z jej podstawą i źródłem, zrozumiałość mierzy testami, zamiast ją zakładać, a tam, gdzie greka dopuszcza więcej niż jedno odczytanie, podaje warianty, zamiast rozstrzygać za czytelnika. Całość jest na wolnej licencji — wolno ją kopiować, drukować i budować na niej dalej. Jak dokładnie pracujemy i gdzie są granice tego wydania — nota „O tym wydaniu” na końcu.

ADRES I MODLITWA O ZDROWIE (1–4)

¹ Starszy — do umiłowanego Gajusa¹, którego ja miłuję w prawdzie. ² Umiłowany, modlę się, aby ci się we wszystkim dobrze wiodło² i abyś był zdrowy — tak jak dobrze się wiedzie twojej duszy. ³ Ucieszyłem się bowiem bardzo, ilekroć przychodzili bracia i świadczyli o twojej prawdzie³ — o tym, jak ty w prawdzie chodzisz. ⁴ Nie mam większej radości nad tę⁴: że słyszę, jak moje dzieci chodzą w prawdzie.

GOŚCINNOŚĆ GAJUSA (5–8)

⁵ Umiłowany, wiernie czynisz wszystko, co robisz dla braci — i to obcych⁵; ⁶ oni zaświadczyli o twojej miłości wobec kościoła. Dobrze uczynisz, gdy wyprawisz ich w drogę⁶ w sposób godny Boga; ⁷ bo dla tego Imienia⁷ wyszli, nie przyjmując niczego od pogan. ⁸ My więc powinniśmy takich podejmować⁸, abyśmy stawali się współpracownikami prawdy.

DIOTREFES I DEMETRIUSZ (9–12)

⁹ Napisałem coś do kościoła, ale ten, który lubi być wśród nich pierwszy — Diotrefes⁹ — nas

¹sn „Starszy” — jak w 2 J 1 (tam przypis). Gajus to jedno z najpospolitszych imion rzymskich; NT wspomina kilku Gajusów (por. Dz 19:29; 20:4; Rz 16:23 — tamten gości „cały kościół”, co kusi do utożsamienia) — pewności nie ma. To jedyny list Janowy do pojedynczego, nazwanego po imieniu adresata.

²tn „Dobrze się wiodło” (εὐδοῶ, euodoō) — dosłownie „mieć dobrą drogę”: życzenie szczęśliwej podróży, które stało się życzeniem powodzenia w ogóle. „We wszystkim” — dawniej czytano „ponad wszystko” (tak KJV); dziś raczej „pod każdym względem”. Miara jest tu dusza: Gajusowi wiedzie się dobrze WEWNĄTRZ — Starszy modli się, by ciało i sprawy dogoniły duszę. Rzadki przypadek modlitwy o zdrowie fizyczne w NT.

³tn Imiesłowy czasu teraźniejszego: bracia przychodzili i świadczyli WIELOKROTNIE — stąd „ilekroć”. „Twoja prawda” — prawda, którą Gajus ma i którą żyje; zaraz wyjaśniona: „jak ty w prawdzie chodzisz” (emfaticzne „ty” — na tle Diotrefesa z w. 9).

⁴tn Greka ma tu formę podwójnie stopniowaną — dosłownie „bardziej większej radości nie mam” — gramatyczna nadwyżka zdradza siłę uczucia. „Moje dzieci” — jak w 1 J 2:1: duchowe potomstwo Starszego. ^{tc} WH czyta „łaski” zamiast „radości” (różnica jednej litery: χαρίν, charin/χαράν, charan); drobna różnica rodzajnika.

⁵tn „I to obcych” — dokładnie taki nacisk ma greka (καὶ τοῦτο, kai touto — „i to!”): Gajus gości braci, których nigdy wcześniej nie widział — wędrownych głosicieli. Odwrotna strona 2 J 10: tam drzwi zamknięte przed fałszywą nauką, tu otwarte dla wiernych — oba listy razem uczą rozróżniania, nie podejrzliwości. ^{tc} Tekst bizantyjski ma „dla braci i dla obcych” (gubi nacisk).

⁶tn „Wyprawić w drogę” (προπέμπω, propempō) — techniczne słowo wczesnych misji: zaopatrzyć na podróż w żywność, środki i towarzystwo (por. Rz 15:24; Tt 3:13). Miara tej gościnności zawrotna: „w sposób godny BOGA” — przyjmując posłanych, przyjmuje się Tego, który posłał (por. Mt 10:40).

⁷tn „Imię” bez żadnego dopowiedzenia — tak mówi się o Imieniu jedynym (por. Dz 5:41: „cieszyli się, że mogli cierpieć dla Imienia”; Flp 2:9). „Niczego od pogan” — z naciskiem na NICZEGO: głosiciele utrzymywani tylko przez braci, by ewangelia nie miała ceny i nie mieszała się z zarobkiem. ^{tc} Tekst bizantyjski ma „od narodów”.

⁸tn Gra słów: oni „nie przyjmują” od pogan — MY „podejmujemy” ich (dosłownie: brać pod dach, wspierać). „Powinniśmy” — język długu, jak 1 J 3:16; 4:11. „Współpracownicy prawdy” — to samo słowo, co „współpracownik” w Flm 1.24: kto gości głosiciela, wchodzi do ekipy samej prawdy. ^{tc} Tekst bizantyjski ma „przyjmować” (odbierać) zamiast „podejmować”.

W wydaniu czytelniczym: „My więc powinniśmy takich gościć, abyśmy stawali się współpracownikami prawdy.”

⁹tn Szyk jak w grece: najpierw wada, potem imię — „lubiący być pierwszym” wyprzedza Diotrefesa, tak jak Diotrefes chce wyprzedzać wszystkich. Czasownik (φιλοπρωτεύων, philoprōteuōn) występuje w całej Biblii tylko tutaj; jedyny

nie przyjmuje. ¹⁰ Dlatego, gdy przyjdę, wypomnę jego czyny, których się dopuszcza: obgaduje nas pustymi, złymi słowami¹⁰, a nie poprzestając na tym — sam braci nie przyjmuje, tym, którzy chcą, zabrania, i z kościoła wyrzuca¹¹. ¹¹ Umiłowany, nie naśladowaj zła, lecz dobro¹². Kto czyni dobro, jest z Boga; kto czyni zło, nie zobaczył Boga. ¹² Demetriusz ma świadectwo od wszystkich — i od samej prawdy¹³; a i my świadczymy, i wiesz, że nasze świadectwo jest prawdziwe¹⁴.

POŻEGNANIE PRZYJACIÓŁ (13–15)

¹³ Wiele miałem ci do napisania, ale nie chcę pisać do ciebie atramentem i trzcina¹⁵; ¹⁴ Mam nadzieję zaraz cię zobaczyć — i porozmawiamy twarzą w twarz¹⁶. ¹⁵ Pokój tobie. Pozdrawiają cię przyjaciele. Pozdrów przyjaciół — każdego po imieniu¹⁷.

GŁOSARIUSZ — SŁOWA KLUCZE KSIĘGI

ἀλήθεια (*alētheia*) (G225) — prawda · ww. 1, 3 (2×), 4, 8, 12 — sześć razy — aż po „współpracowników prawdy” i prawdę-świadka

περιπατέω (*peripateō*) (G4043) — chodzić · ww. 3, 4 — jak 1 J 2:6; 2 J 4:6

μαρτυρέω / μαρτυρία (*martyreō / martyria*) (G3140 / G3141) — świadczyć / świadectwo · ww. 3, 6, 12 (3×) — jak 1 J 5:6–11

ἀγαπητός (*agapētos*) (G27) — umiłowany · ww. 1, 2, 5, 11 — cztery razy do jednej osoby — najcieplejszy z listów

εὐδοῶ (*euodoō*) (G2137) — dobrze się wieść · ww. 2 (2×) — dosł. „mieć dobrą drogę” — tn 2

ψυχή (*psychē*) (G5590) — dusza · ww. 2 — tu życie wewnętrzne; inaczej niż idiom „oddać życie” 1 J 3:16

ξένος (*xenos*) (G3581) — obcy · ww. 5

προπέμπω (*propempō*) (G4311) — wyprowadzić w drogę · ww. 6 — termin misyjny: zaopatrzyć na podróż

συνεργός (*synergos*) (G4904) — współpracownik · ww. 8 — spójnie z Flm 1.24

nazwany po imieniu przeciwnik w listach Janowych — i nie heretyk, lecz człowiek ambicji. „Napisałem coś” — list zaginiony (może właśnie 2 J?); „nas nie przyjmuje” — odrzuca wysłanników i autorytet Starszego. **tc** Tekst bizantyjski opuszcza „coś”.

¹⁰ **tn** „Obgaduje pustymi słowami” (φλυαρέω, *phlyareō* — w NT tylko tutaj) — dosłownie „pleść niedorzeczności”: nie rzeczowy zarzut, lecz jadowita paplanina. Ale to dopiero początek listy zarzutów.

¹¹ **tn** Trójstopniowa eskalacja: sam nie przyjmuje braci → zabrania tym, którzy chcą ich przyjąć (greka mówi krótko: „którzy chcą”) → wyrzuca ich z kościoła. „Wyrzuca” (ἐκβάλλω, *ekballō*) — to samo słowo, którym Ewangelia Jana opisuje wyrzucenie uzdrowionego ślepeca z synagogi (por. J 9:34–35): to, co spotykało uczniów z zewnątrz, Diotrefes robi braciom od środka.

¹² **tn** Między Diotrefesem (w. 9–10) a Demetriuszem (w. 12) stoi wybór wzorca — sąsiedztwo nieprzypadkowe. Dalej kryteria Pierwszego Listu w miniaturze: „jest z Boga” — formuła pochodzenia (1 J 3:10; 4:4–6); „nie zobaczył Boga” — jak 1 J 3:6.

¹³ **tn** Trzy świadectwa: wszyscy, prawda, „my” — jak przy zasadzie dwóch-trzech świadków (por. Pwt 19:15; 1 J 5:8). „Sama prawda” świadkiem: życie Demetriusza przyłożone do prawdy samo mówi — nie potrzebuje adwokata.

¹⁴ **tn** Końcowe zdanie brzmi niemal jak podpis czwartej Ewangelii: „wiemy, że prawdziwe jest jego świadectwo” (por. J 21:24; 19:35). **tc** Tekst bizantyjski ma „wiecie” zamiast „wiesz”.

¹⁵ **sn** Pióro starożytnego pisarza to zaostrzona trzcina (κάλαμος, *kalamos*) maczana w atramencie (dosł. „czerni”). Bliźniacze zakończenie w 2 J 12 (tam „papier i atrament”) — oba listy urywają się tym samym gestem odłożenia pióra. **tc** Edycje różnią się tu nieznacznie formami czasownika.

¹⁶ **tn** Dosłownie „usta do ust” — jak w 2 J 12 (tam przypis o rozmowie Boga z Mojżeszem). „Zaraz” z akcentem: Starszy się śpieszy. **tc** Tekst bizantyjski ma inny szyk: „cię zobaczyć”.

¹⁷ **sn** „Przyjaciele” — jedyne takie pożegnanie w listach NT: nie „święci” ani „bracia”, lecz przyjaciele — jak w mowie pożegnalnej: „nazwałem was przyjaciółmi” (por. J 15:15). „Każdego po imieniu” — jak Dobry Pasterz, który „woła swoje owce po imieniu” (por. J 10:3): w małej wspólnotie nikt nie jest anonimowy. Na tym pozdrowieniu kończą się listy Janowe — ich ostatnie słowo brzmi: „po imieniu”.

φιλοπρωτεύω (*philoprōteuō*) (G5383) — lubić być pierwszym · ww. 9 — *w NT tylko tu — Diotrefes*

φλυαρέω (*phlyareō*) (G5396) — obgadywać pustymi słowami · ww. 10 — *w NT tylko tu; dosł. „pleść niedorzeczności”*

ἐπιδέχομαι (*epidechomai*) (G1926) — przyjmować · ww. 9, 10

μιμέομαι (*mimeomai*) (G3401) — naśladować · ww. 11

μέλαν / κάλαμος (*melan / kalamos*) (G3188 / G2563) — atrament / trzcina · ww. 13 — *pióro z trzciny; por. 2 J 12*

φίλος (*philos*) (G5384) — przyjaciel · ww. 15 (2×) — *jedyne takie pożegnanie w listach NT — sn 15*

O TYM WYDANIU

Ten przekład ma jeden cel nadrzędny: pomóc lepiej poznać Boga przez uważne słuchanie tego, co On mówi w swoim Słowie. Dlatego trzymamy się litery oryginału — jego szyku, obrazów i chropowatości — a dosłowności nie zgadujemy, tylko sprawdzamy testami zrozumienia; tam, gdzie litera naprawdę myli, przypis ° mówi to samo prościej. Każdy trudny wybór ma przypis z uzasadnieniem i źródłem; tam, gdzie greka dopuszcza więcej niż jedno odczytanie, pokazujemy warianty, zamiast rozstrzygać za czytelnika. Stąd nazwa: otwarty — każda decyzja jest jawna, a całość na wolnej licencji.

Widać to już w tytułach ksiąg: podajemy je tak, jak brzmią w tekście greckim — „Jakuba”, „Jana”, „Do Hebrajczyków”. Nie dopisujemy „świętego” nie z braku szacunku dla autorów, ale dlatego, że w Nowym Testamencie to imię należy do wszystkich wierzących: „Pozdrówcie wszystkich waszych przewodzących i wszystkich świętych” (Hbr 13:24) — przewodzących wymieniono osobno, obok nich. A sam Jakub przedstawia się w pierwszym zdaniu jako „sługa” (Jk 1:1).

W tym przekładzie tłumaczy sztuczna inteligencja; człowiek prowadzi warsztat i redaguje. Nie znaczy to, że „wrzucono tekst do czatu” — praca nad każdym werselem to synteza dorobku pokoleń biblistów: tekstu krytycznego SBLGNT, morfologii i składni (MACULA, STEP Bible), leksykonów LSJ i Abbott-Smith, Septuaginty i tekstu hebrajskiego przy cytatach ze Starego Testamentu. W tej pracy maszyna jest dokładniejsza niż człowiek: sprawdza w źródłach każde słowo, nie męczy się, widzi naraz całą księgę i księgi obok niej — powroty tego samego greckiego słowa i echa Starego Testamentu — a argumenty waży bez przywiązania do szkoły czy tradycji. Ponieważ AI potrafi też zmyślać, każde twierdzenie w przypisie ma sprawdzalne źródło, a tekst przechodzi kolejne rundy kontroli, z testami zrozumienia na osobnym modelu włącznie. Człowiek ustala zasady, czyta, kwestionuje i decyduje, kiedy tekst jest gotowy — i za niego odpowiada.

Ten przekład stoi na pracy pokoleń — kopistów, wydawców tekstu krytycznego, leksykografów, tłumaczy i tych, którzy udostępnili swoje zbiory za darmo — oraz na wspólnocie, w której czytamy Pismo razem. Jeśli coś jest tu dobre, jest dobre cudzą pracą, którą zebraliśmy.

Granice nazywamy wprost: zespół jest mały, recenzji naukowej nie było, a przypisy nie zastąpią wspólnoty ani nauczycieli. Pełny zapis decyzji tłumacza, grecki tekst werset po wersecie i wydanie czytelnicze — na stronie wydania. Przekład jest otwarty także na czytelników: jeśli coś zgrzyta albo masz lepsze rozwiązanie — napisz: redakcja@przekladotwarty.pl.

Kolofon. Tekst grecki: SBL Greek New Testament © 2010 Society of Biblical Literature i Logos Bible Software (CC BY 4.0). Dane językowe: MACULA Greek Linguistic Datasets © Biblica, Inc. (CC BY 4.0); STEP Bible (www.STEPBible.org), Tyndale House Cambridge (CC BY 4.0). Leksykony LSJ i Abbott-Smith — domena publiczna. Przekład i przypisy: CC BY-SA 4.0.